

Balio Sruogos laiškas Juozapai Sruogai, 1934-09-21, iš Kauno - į Tilžę

Mielas Juozapai, / Tu dar rengiesi bylinėtis dėl mašinos, o aš jau bylą

Mielas Juozapai,

Tu [1] dar rengiesi bylinėtis dėl mašinos [2], o aš jau bylą turiu – ir skandalingą! 1933 m. spalio mėn. 6 d. aš dieną buvau keliose įstaigose ir prezidentūroj turėjau audienciją, o mane apkaltino, kad aš važiuojęs su mašina, nedavęs signalo, išgąsdinęs motociklistą, kuris, automobilio nepalietęs, pats užvažiojo ant stulpo ir nuplėšė motociklui šoną. Aš čia esu absoliutiškai nekaltas, nes tą dieną visiškai nevažinėčiau, ir štai dabar turiu įrodinėti, kad nekaltas! Bylos sprendimas atidėtas, – aš turiu pristatyti liudininkus! Man taip baisiai pikta, kad šiaandien einu pas Šilingą [3] – lojosiuos paskutiniaisiais žodžiais! Ir taip čia turiu daugybę nemalonumų, kurie erzina labai ir nervus gadina. Adolpo bylos [4] tardymas jau baigtas. Ūpas pas jį visiškai geras: sako, jokių konkrečių įrodymų nėra [5]. Tardymas dėjo daug vilčių gauti medžiagos iš Ebelio [6], – buvo nuvažioję Vokietijon tardyti, – bet visai nieko nepešė. Tenai su tais tardytojais ir šnekėt niekas nenorėjo, – bent taip patys tardytojai pasakoja ir keikia vokiečius. Atrodo, kad iš to didelio debesio bus visai mažas lietus. Tardytojo klausiau: ar jau dabar rūpintis advokatu, ar palaukt kaltinamo akto? Jis patarė palaukt. Dabar esą byla labai didelė ir advokatas bus brangus, o po kaltinamo akto surašymo byla galinti labai sumažėti ir advokatas atpigsiąs. Šiaandien vėl einu pas Adolpą.

Labų dienų Tau ir P. Bronei [7] nuo mūsų visų [8].

Boles [9] [1r] // [1v] //

KOMENTARAI

[1] Juozapas Sruoga (1886–1957) – diplomatas, vyriausias Balio Sruogos brolis, 1934–1940 m. konsulas Tilžėje.

[2] Balys Sruoga atsakė į jam prieš keletą dienų adresuotą brolio Juozapo Sruogos laišką:

„Mielas Boleslavai,

Kaip gyvojate Kaune? Kaip sveikata jūsų? Kas girdėti apie Adolpą ir Tatjaną?

Mes vakar pakrikštijome savo dukrytę vardais Marija Jolita. Kunigą atsivežėme iš Pagėgių į Tilžę ir krikštijome namie be jokių didelių iškilmių: mat iš užsienio pažįstami nenori arba, geriau sakant, negali ateiti. Mažytė jau turi 7 mėn., susilaukė jau ir dantukų. Paskutiniu laiku kiek nerimastauja. 8 IX buvau Karaliaučiuje su auto (tai antrąkart). Kelionėj turėjau mažą nelaimę: užvažiojavau ant vežimo su grūdais su pora arklių; man sudraskė auto sparną; tas malonumas kainavo Rm 60. – Jeigu būčiau vežimą suardęs, tai būtų pusę bėdos, esu apsidraudęs. Bet dabar nuostolių reikės ieškot per teismą. Kad ne mano kaltė – turiu ir liudininkų (plento sargas). Tas vežimas važiojo pirma iš kairės pusės (*Sommerweg*) ir prieš pat nosį pasukė į dešinę pusę!

Kas gero pas jus, jau turbūt vėl apsikrovėte darbais? –

Pas mus nieko ypatingo. 11 IX jau suteikė man vokiečiai egzekvatūrą kaip konsulai. Dabar reikia daryti reikalingus vizitus – eiti pas nacių ir kalbėti su jais daug malonumo nesudaro! Bronė ir aš siunčiame jums visiems mūsų geriausių linkėjimus.

Brolis Juozapas

Tilžė, 1934 IX 17 d. –“

(Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1934-09-17, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 855, l. 1r-v).

- [3] Stasys Šilingas (1885–1962) – teisininkas. 1928–1938 m. Valstybės Tarybos pirmininkas. Vienas Lietuvos teisės sistemos kūrėjų.
Stasys Šilingas buvo Balio Sruogos bičiulis, su kuriuo jis dažnai bendraudavo 1915–1916 m. rašytojui studijuojant Rusijoje. Balys Sruoga mėgdavo lankytis, laisvalaikį leisti pas Stasį Šilingą, todėl dažnai svečiuodavosi jo vasarnamyje Suomijoje, Teriokuose, prie Juodosios jūros. Ten jie kalbėdavosi apie Jurgio Baltrušaičio poeziją, kartu rengė literatūros almanachą *Pirmasai baras, laikraščio Santara literatūros ir meno priedą Pradalgiai*, diskutuodavo apie Balio Sruogos vertimus, tardavosi, kaip išvengti tarnybos svetimoje Rusijos kariuomenėje, bet labiausiai mėgdavo kartu medituoti prie marių (plačiau žr. Balys Sruoga, *Raštai, t. 16: Laiškai Valerijai Čiurlionytei, 1915–1918*, sudarė Algis Samulionis, parengė Neringa Markevičienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019, p. 15–16, 19, 22–23, 26, 37, 47, 81–82, 149, 196–198, 270).
- [4] Adolfas Sruoga (1923–1970) – Pašto valdybos direktorius, 1932 m. įtartas „finansinėmis machinacijomis (jo tvarkomame sandėlyje buvo rasta slapta spausdintų ir platinamų fiktyvių pašto ženklų už 2 860 500 litų) ir suimtas. Iki teismo išsėdėjo kalėjime pusantų metų“ (Algis Samulionis, Balys Sruoga, Vilnius: Vaga, 1986, p. 192). Jis kaltintas dėl korupcijos aferos: pašto ženklų padirbinėjimo, neteisėto prekiavimo jais, pasisavinant už juos gautus pinigus. 1935 m. vasario 26 d. Kauno apygardos teismas pripažino Adolfą Sruogą kaltu dėl pašto ženklų suklastojimo, tikrųjų ženklų išėmimo ir jų išplatavimo ir nuteisė jį 15 metų (Bernardas Gailius, *Nusikaltimai „prie Smetonos“: Rezonansinių tarpukario Lietuvos baudžiamųjų bylų studija*, Vilnius: Aidai, 2008, p. 39).
- [5] „Nors iš pirmo žvilgsnio viskas atrodo labai aišku, toks išpūdis klaidingas. Pašto ženklų byla tiesiog apipinta paslaptimis, kurios prašyte prašosi išaiškinamos.
Visų pirma nieko nežinoma apie falsifikatų pagaminimo aplinkybes. Tardytojai ir teismas nusatė tik patį suklastojimo faktą. Byloje nėra duomenų nei apie „sruoginių“ pašto ženklų pagaminimo laiką, nei apie vietą. Pagaliau net ir falsifikatų kokybė iki šiol yra prieštaringai vertinama“ (plačiau žr. Bernardas Gailius, *Nusikaltimai „prie Smetonos“: Rezonansinių tarpukario Lietuvos baudžiamųjų bylų studija*, Vilnius: Aidai, 2008, p. 42).
- [6] Arnoldas Ebelis – Vokietijos pilietis, pagrindinis tarpininkas, per kurį buvo platinami tikrieji pašto ženklai: „Centrinė figūra Sruogos tarpininkų tinkle – Arnoldas Ebelis, Vokietijos pašto ženklų pirklys. Teismas labai išsamiai išnagrino jo ryšius su Sruoga ir nustatė, kad 1926 ir 1927 m. pastarasis suklastojo Pašto, Telefonų ir Telegrafų kursų raštus Vidaus reikalų ministerijai, kurių pagrindu Ebeliui buvo išduotos vizos. Be to, Vokietijos pirklio kurjeriai taip pat lankėsi pas Sruogą ir iš jo gaudavo pašto ženklų. Ebelio vaidmens svarbą aiškiai rodo ir sprendime pacituotas Sruogos laiškas „Didžiai gerbiama Arnoldui“, kuriame aptariamas ženklų platinimas, jų perdavimas įvairiems prekyboje dalyvaujantiems asmenims ir pan. Per Ebelį „prekybos agentais“ tapo kiti filatelistai ir pašto ženklų prekeiviai, kurie gautus ženklus vėliau parduodavo bankams, kitoms įstaigoms ir privatiems asmenims“ (Bernardas Gailius, *Nusikaltimai „prie Smetonos“: Rezonansinių tarpukario Lietuvos baudžiamųjų bylų studija*, Vilnius: Aidai, 2008, p. 57).
- [7] Bronė Jazbutytė-Suogienė (1896–1950) – Balio Sruogos vyriausiojo brolio Juozapo Sruogos žmona.
- [8] Linkėjimus Juozapo Sruogos šeimai į Tilžę iš Kauno siuntė brolio Balio Sruogos šeima: rašytojo žmona Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (1899–1997), 1928–1939 m. Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja, ir devynmetė dukra Dalia Sruogaitė (1925–2015).
- [9] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas (dėstė rusų literatūrą, pasaulinio teatro istoriją, vadovavo slavistikos ir teatro seminarams, įsteigė akademinę dramos studiją); nuo 1932 m. – profesorius.